

«Ы.АЛТЫНСАРИН АТЫНДАҒЫ АРҚАЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ИНСТИТУТЫ» КЕАҚ

«БЕКІТЕМІН»

«Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық
педагогикалық институты» КЕАҚ
Басқарма Төрағасы – Ректоры

С.Б.Куанышбаев

20 20 ж.

АКАДЕМИЯЛЫҚ АДАЛДЫҚ САЯСАТЫ

Арқалық

Қолдану аясы

1. Осы Академиялық адалдық саясаты (бұдан әрі – Саясат) білім беру үдерісіндегі академиялық адалдық қағидаттарын, академиялық қоғамдастық мүшелерінің құқықтары мен міндеттерін белгілейді, академиялық адалдықты бұзу бола қалған жағдайда оның түрлері мен шара қолдану тәртібін айқындайды.

2. Осы Саясаттың мақсаты – институттың студенттері, ПОҚ мен қызметкерлері арасында адалдық, ашық, шынайы және сенімді қарым-қатынастар құру, сондай-ақ өмірде адалдықты дамыту мәселелерінде жауапкершілік туралы түсінікті қалыптастыру болып табылады. Академиялық адалдық – институт оқу үдерісіндегі басты құндылықтардың бірі.

3. Академиялық адалдық саясатын іске асырудың міндеттері:

1) студенттер мен профессор-оқытушылар құрамы арасындағы академиялық алаяқтық фактілерінің алдын алу және жою;

2) студенттер мен ПОҚ арасында плагиатқа төзбеушілік қатынасты тәрбиелеу;

3) студенттер арасында академиялық адалдықты дамыту бойынша тұрақты мақсатты жұмыс жүргізу.

Анықтамалар

4. Осы ережеде мынадай түсініктемелер пайдаланылады:

1) академиялық адалдық – студенттің жазбаша жұмысты (бақылау жұмыстарын, курстық жұмыстарды, эсселерді, дипломдық жұмыстарды) орындауда, емтихандарға жауап беруде, зерттеуде, өз ұстанымын білдіруде, ғылыми қызметкерлер, оқытушылар және басқа студенттермен өзара қарым-қатынаста, сондай-ақ бағалауда білім алудағы адалдығын білдіретін құндылықтар мен принциптердің жиынтығы;

2) академиялық адалсыздық – ғылыми және білім беру қызметімен байланысты алаяқтықтың немесе алдаудың кез келген түрі;

3) бақылау шаралары:

a) белгілі бір оқу кезеңінде оның оқу жетістіктерін анықтау үшін ағымдағы бағалау кезінде студент орындаған жұмыс немесе тапсырма (ауызша сұрау, жазбаша жұмыс, эссе, зертханалық жұмыс, практикалық жұмыс, өзіндік жұмыс, зерттеу жұмысы, ғылыми мақала, ғылыми жоба және т.б.);

b) студенттің қорытынды бағалау кезінде орындаған жұмысы (емтихан жұмысы, студенттердің білімін мониторингтеу, бақылау, жазба жұмыстары, тесттер, зерттеу жұмыстары, ғылыми мақала, жоба, дипломдық жұмыс (жоба)), студенттердің академиялық кезең ішінде, оқудың барлық кезеңінде оқу жетістіктерінің деңгейін анықтау;

4) дәйексөз (сілтеме, дәйексөз) – дереккөзге сілтеме, пайдаланылған материалдың студенттің материалы емес екенін көрсету. Дәйексөз келтіру әдістері: тура сөйлеу, жанама сөйлеу;

5) қысқаша мазмұн жасау (реферирование) – егер мәлімдеме мәтіннің өзінде берілмесе, бірақ шығарма авторы басқа адамдардың идеясына немесе ақпаратына сілтеме жасайды;

6) сілтеме/анықтама (reference) – жұмыста пайдаланылған дереккөз туралы толық деректер. Егер жұмыста дереккөз көрсетілмесе немесе дәйеккөз келтірілмесе, оған сілтеме жасаудың қажеті жоқ;

7) бітіру жұмысы – дипломдық жұмыс (жоба);

8) бағаланатын жұмыс – білім алушының ағымдағы, аралық немесе қорытынды бағалау кезінде оның оқудағы жетістіктерін анықтау үшін орындайтын жұмысы немесе тапсырмасы;

9) бағаланбайтын жұмыс – білім алушының білім беру, шығармашылық мақсатта орындайтын, бағалауына жатпайтын жұмысы (мақалалар, жобалық жұмыстар, презентациялар, бейне және аудио материалдар және т.б.).

5. Оқу процесінде білім алушылардың академиялық адалдығының, олардың жеке шыншылдығы мен оқуына жауапкершілігін дамытатын негізгі принциптері:

1) саналылық – білім алушының бағаланатын және бағаланбайтын жұмысын адал, тиянақты орындауы. Саналылықтың негізгі құрамдастары – еңбекқорлық пен әдептілік;

2) автордың және оның құқық мирасқорларының құқықтарын қорғауды жүзеге асыру – авторлық құқық объектісі болып табылатын туындыларды авторлық құқықты тану және бөтеннің сөзін, ойын дұрыс жеткізу және бағаланатын туындыларда ақпарат көздерін көрсету арқылы қорғауды жүзеге асыру;

3) ашықтық – білім алушылар мен педагогикалық ұжым және оларға теңестірілген тұлғалар арасындағы айқындық, өзара сенім, ақпарат пен идеялардың ашық алмасуы;

4) білім алушылардың құқықтары мен еркіндіктерін құрметтеу – білім алушылардың өз пікірлері мен идеяларын еркін білдіру құқығы;

5) теңдік – әрбір студенттің осы Саясатты сақтау міндеті және оны бұзғаны үшін бірдей жауапкершілігі.

Жауапкершілік және өкілеттілік

6. Осы Саясатты Басқарма Төрағасы – Ректор бекітеді.

7. Осы Саясаттың енгізілуі мен өзектілігі үшін жауапкершілік академиялық бағдарламалар, әдістемелік және ғылыми жұмыс офисының жетекшісіне жүктеледі.

8. Осы Саясатты қолдануда жол берілген бұзушылықтар, құжаттардың сақталуы және қызметтік ақпараттың жария етілуі үшін құрылымдық бөлімшелердің басшылары жауапты болады.

Жалпы ережелер

Педагогикалық ұжымның, қызметкерлердің, студенттердің құқықтары мен міндеттері

9. Институт студенттері:

1) бағаланатын және рецензияланатын жұмыстардың барлық түрлерінің объективті және әділ бағалануына;

2) оқу процесінде өз пікірін еркін жеткізуге;

3) ғылыми және білім беру ақпараты мен идеяларын алу және тарату еркіндігіне;

4) осы Академиялық адалдық саясатын бұзғаны туралы негізсіз

айыптаулардан қорғауға және ар-намыс пен кәдір-қасиетті қорғау үшін дәлелдемелерді ұсынуға;

5) академиялық адалдықты ілгерілету және қорғау үшін көтермелеу және ынталандыруға құқылы.

10. Студенттер:

1) академиялық адалдықты мына жағдайларда: барлық түрлерін орындағанда растайтын құжаттарды ұсынған кезде бағаланатын (СӨЖ тапсырмалары, есептер, презентациялар, практикалық есептер, сынақтар, жобалар, дипломдық жұмыс (жоба), емтихандық жұмыстар, тағылымдамадан өту туралы есептер және т.б.) және бағаланбайтын (зерттеу жұмысын орындау; ғылыми мақалалар жазу) жұмыстар, оқуға қабылдау, ауыстыру, қалпына келтіру, академиялық демалысқа кету және шығу кезінде, сабаққа келмеудің дәлелді себебінің болуын растайтын құжаттар; ағымдағы бақылаудың, аралық және қорытынды аттестацияның әртүрлі кезеңдерінде сақтауға;

2) бағаланатын және бағаланбайтын жұмыстарды орындау кезінде шынайы және сенімді ақпарат көздерін пайдалануға;

3) жеке орындалған бағаланған жұмысты басқа студенттерге жеке ұсынбауға; тапсырмалардың барлық түрлерін өз бетінше орындауға;

4) тесттерге, жаттығуларға және тапсырмаларға дайын жауаптарды дайын жазба жұмыстарын (эссе, курстық жұмыстар, дипломдық жұмыстар, практикалық есептер және т.б.) қолданбауға;

5) емтихан тапсыру кезінде көшірме парақтарды, ақпарат пен байланыстың электронды құралдарын пайдаланбауға;

6) өзінің дайын жауаптары мен жұмыстарын басқа білім алушыларға бермеуге және оқытудың әділдігі мен адалдығына күмән келтіретін және басқа білім алушылардың түпкілікті нәтижелеріне нұқсан келтіретін мінез-құлыққа жол бермеуге;

7) бөтеннің зияткерлік меншігін пайдалануға қатысты негізгі принциптерді құрметтеуге және сақтауға (авторын, жұмыстың және беттің атауын көрсете отырып, басқа біреудің сөзі мен ойын жеткізу әдісін қолдану, пайдаланылған әдебиеттер тізімін көрсету және т.б.);

8) өз жұмысын орындау кезінде ғылыми этика қағидаттарын сақтауға міндетті.

11. ПОҚ, білім беру бағдарламаларының басшылары, бөлім басшылары және қызметкерлер:

1) академиялық үрдіске қатысушылардан оқу мен ғылыми қызметте академиялық адалдық қағидаттарын сақтауды және академиялық адалсыздыққа жол бермеуді талап етуге;

2) оқу процесінде өз пікірін еркін білдіруге, ғылыми ақпарат пен идеяларды алу және тарату еркіндігіне;

3) білім алушылардың оқу және ғылыми-зерттеу жұмыстарының (рефераттардың, эсселердің, тәжірибелік есептердің, тезистердің, баспаға ұсынылған ғылыми мақалалардың) академиялық адалдық қағидаттарына сәйкестігіне сараптама жүргізуге;

4) білім алушылардың академиялық адалсыздық таныту фактілерін анықтауға және тексеруге қатысуға;

5) академиялық адалсыздық фактілерін анықтау және тексеру процесінде әкімшіліктің қолдауына сенуге;

6) академиялық адалдықты ілгерілету және қорғау үшін көтермелеу және ынталандыруға құқылы.

12. ПОҚ, білім беру бағдарламаларының басшылары, бөлім басшылары және қызметкерлер:

1) білім алушылардың бағаланатын жұмыстарының барлық түрлерін (СӨЖ тапсырмалары, баяндама, презентациялар, тәжірибелік есептер, сынақтар, жобалар және т.б.) бағалауда, аралық (емтихан) және қорытынды аттестация жүргізуде академиялық адалдықты сақтауға;

2) оқу процесі, ғылыми-зерттеу жұмыстарында академиялық адалдық қағидаттарын іске асыруға ықпал етуге;

3) өзінің кәсіби қызметінде академиялық адалдық принциптерін міндеттенетінін көрсетуге;

4) зияткерлік-адамгершілік тәрбие үшін студенттердің әдебі мен адалдығына, академиялық адалдығына және үздіксіз дамуына негізделген жағдай жасауға;

5) студенттер мен әріптестер арасындағы академиялық адалдық принциптерін түсіндіру және тарату бойынша ақпараттық жұмысты жүзеге асыруға;

6) зерттеу жұмыстары, ғылыми мақалалар жазу кезінде академиялық адалдық принциптерін ұстануға;

7) студенттермен, ПОҚ пен құрылымдық бөлімше қызметкерлерімен қарым-қатынаста академиялық адалдықты сақтауға міндетті.

13. Институт басшылығы:

1) өз өкілеттігі шегінде академиялық адалдық қағидаттарын қамтамасыз ету жөніндегі бөлімшелердің жұмысын регламенттейтін және білім беру процесіне барлық қатысушылардың орындауы үшін міндетті актілер шығару;

2) кез келген құрылымдық бөлімшесінің өз өкілеттіктеріне қатысты мәселелерді талқылау және шешу жөніндегі жұмысына қатысу;

3) алқалы органдарының қарауына академиялық адалдық принциптерін жетілдіру бойынша ұсыныс жасауға құқылы.

14. Институт басшылығы:

1) білім алушыларға білім беру, әлеуметтік және психологиялық қолдау көрсететін және академиялық ұждансыздықты көрсетудің алдын-алуға көмектесетін академиялық ортаны жасауға;

2) білім алушылардың этикасына, парасаттылығына, академиялық адалдығына және тұрақты дамуына негізделген зияткерлік және адамгершілік оқыту үшін жағдай жасауға;

3) академиялық адалдықты қолдауға, дамытуға және насихаттауға бағытталған жағдайларды қамтамасыз етуге;

4) білім алушыларға Академиялық адалдық саясатын түсіндіру бойынша ПОҚ мен қызметкерлердің жұмысын қамтамасыз етуге;

5) академиялық адалдыққа қолдау көрсету мәселелері бойынша семинарлар, дөңгелек үстелдер ұйымдастыруға;

6) студенттер академиялық адалдықты бұзған жағдайда осы Саясатпен көзделген шараларды қабылдау бойынша жұмысты ұйымдастыруға;

7) студенттер, ПОҚ және қызметкерлердің академиялық адалдықты жүзеге асыруын бақылау және мониторинг жүргізуге;

8) академиялық адалдықты сақтауға;

9) академиялық адалдық принциптерін бұзушылыққа жол берген тұлғаларға шара қолдану бойынша жұмысты үйлестіруге;

10) барлық қызметкерлер мен студенттерге қатысты әдептілік сақтауға;

11) академиялық адалдық қағидаларын бұзудың әрбір жағдайын қатаң есепке алуды қамтамасыз етуге міндетті.

15. Академиялық адалсыздық түрлері:

1) Плагиат – бөтеннің зияткерлік меншігін иемдену. Плагиат әртүрлі формада пайда болуы мүмкін:

а) авторды көрсетпей, өз атымен басқа біреудің жұмысын немесе басқа біреудің жұмысының үзінділерін әдейі пайдалану, оның ішінде дереккөздермен жұмыс істеу кезінде «copy-paste» практикасымен пайдалануды рәсімдемей рефераттауды ауыстыру;

б) авторын көрсетпей, басқа адамдардың идеяларын әдейі өзінің идеялары ретінде келтіру;

с) қабылданған ережелерге сәйкес сілтемелер, мәтінішілік сілтемелер, библиография, дәйексөздерді белгілеу түріндегі дереккөзге (мәтін, иллюстрациялар, фотосуреттер) сілтемелердің болмауы;

д) Интернеттен жүктелген реферат, эссе, практика туралы есеп, дипломдық жұмыс (жоба) және т. б. ұсыну. Алдыңғы зерттеулердің нәтижелерін жаңа жұмысқа қосу кезінде білім алушылар осы зерттеулерге немесе басқа курстар аясында дайындалған эсселерге сілтемелер жасауы керек;

2) Ағымдағы бақылаудың бағалау жұмысын, СӨЖ тапсырмаларын, емтиханды орындау кезінде көшіру (басқа студенттердің жұмысынан, парақтарды, баспа көздерін пайдаланудан, телефондардан, планшеттерден, компьютерлерден және басқа электрондық құрылғылардан алынған ақпараттан);

3) Алдау: бағаланатын жұмысты қайталау, қайта ұсыну, тапсыру; бағаланатын жұмыстарды орындамаған, уақтылы орындамаған жағдайда жалған негіздемелер ұсыну; топтық жұмыс көзделмеген бағаланатын жұмысты екі немесе одан да көп білім алушылардың орындауы; басқалардың бағаланатын жұмыстарын өздерінің жеке жұмыстары ретінде ұсынуы;

4) Сөз байласу: кез келген бағаланатын жұмысты басқа студент үшін орындау, алдауға көмектесу; басқа студенттерге саналы түрде көмек көрсету (өзінің бағаланатын жұмысынан көшіруге рұқсат, кеңестер);

5) Бұрмалау: бағаларды қолдан жасау, ПОҚ-ның, қызметкерлердің және өзге де тұлғалардың қолдарын қолдан жасау; бағалау нәтижелерін, тапсырмаға жауаптарды қолдан жасау; деректерді қолдан жасау (қосу, жазу, түзету), яғни зерттеуді орындау кезінде сауалнаманы, сауалнаманы және басқа әдістерді өлшеу мен бақылау нәтижелерін қолдан жасау; жоқ дереккөздерді, ақпаратты немесе сілтемелерді ойдан шығару; қарызға алынған ақпаратты саналы түрде

бұрмалау, бағаланатын жазбаша жұмыстардың бағаларын асыра бағалау; басқа білім алушының бағаланатын жұмысын әдейі қолдан жасау немесе бүлдіру;

6) Алаяқтық: сабаққа немесе емтиханға келмеуге байланысты жалған медициналық анықтамаларды; оқу сабақтарын өткізіп алудың, емтиханға, қорытынды аттестаттауға келмеудің, кәсіптік практика базасына уақтылы келмеудің дәлелді себептерінің бар екендігін куәландыратын жалған құжаттарды; жалған транскриптілерді, академиялық анықтамаларды, дипломдарды немесе басқа тіркеу деректерін, ұсынымдық немесе басқа хаттарды, аттестатты немесе білім туралы дипломды тану туралы және басқа құжаттарды ұсыну;

7) Сыбайлас жемқорлық және ақылы қызметтерді пайдалану – оқытушының немесе қызметкердің көмегімен бағаланатын жұмысты жүргізер алдында материалды жартылай немесе толық алу (жауаптары бар тест тапсырмалары, емтихан билеттері мен тапсырмалары, жазбаша емтиханға арналған тапсырмалар), бағаланатын жұмыстарды өз жұмысы ретінде көрсету үшін сатып алу немесе алудың басқа әдістері (бақылау, диплом, практикалық есептер және т.б.), сату немесе дайын бағаланатын жұмыстарды сатып алуға және/немесе сатуға көмектесудің басқа тәсілдері (бақылау, диплом, тәжірибелік есептер және т.б.);

8) Бірлескен зерттеу нәтижелерін иемдену. Бірлескен жобалармен жұмыс істеген жағдайда бұл бұзушылықты болдырмау үшін әрбір білім алушы жұмыстың қай бөлігін өзі, ал қайсысын белгілі бір адамдармен бірлесіп орындағанын көрсетуге міндетті;

9) Зерттеудің, оның ішінде білім алушының біліктілігінің төмендігі немесе немқұрайлылығы себебінен жосықсыз болуы;

10) Басқа студенттердің жұмысына кедергі жасау (сабақ кезінде маңайындағыларға жұмыс істетпеу, жұмыс тобының мүшелерін әдейі адастыру, басқа студенттің бағаланатын жұмысын қасақана қолдан жасау немесе бүлдіру, басқа адамдардың компьютерлік файлдарын өзгерту және т.б.);

11) Жазбаша жұмыстарды тапсыру, бағаланатын жұмыстарды орындау және емтихан кезінде ақпаратты немесе құрылғыларды теріс пайдалану;

12) Академиялық пайда алу мақсатында құпия ақпаратқа рұқсатсыз қол жеткізу: кабинеттен шығару, бағаланатын жұмыстарға (емтихан материалдары, тест сұрақтары және басқа материалдар) қатысты оқытушының материалдарын компьютерден қағаз және электрондық жеткізгіштерде көшіру, көрсетілген материалдарды суретке түсіру;

13) Басқа адамның орнына өзін көрсету;

14) Деректерді рұқсатсыз тарату (жариялау, коммерциялық немесе қызметтік құпияны құрайтын ақпаратты, құпия ақпаратты тарату немесе жария ету).

16. Академиялық адалсыздық түрлерінің осы тізбесі толық болып табылмайды және қажеттілігіне қарай толықтырылуы мүмкін.

17. Академиялық адалсыздық студент, ПОҚ, қызметкерлер өздерінің заңсыз әрекеттерін біле тұрып, соған қарамастан жасаған кезден басталады.

18. Бұзушылықтың қасақана немесе қасақана емес, бірінші немесе қайталанған түрде жасалуына байланысты, бұзушыға келесі санкциялар қолданылуы мүмкін:

а) ескерту – бұзушылық орын алғаны және қайталанған құқық бұзушылық неғұрлым қатаң тәртіптік жазаға әкеп соғатыны туралы ауызша немесе жазбаша хабарлама;

б) сөгіс – академиялық адалдық ұстанымдарын бұзуды айыптайтын жазбаша хабарлама;

с) ұсынылған жұмыс немесе тапсырылған емтихан бағасын қанағаттанарлықсыз «F» бағасына теңестіру;

д) пәнді қайта оқу;

е) оқудан шығару.

**Академиялық адалдық ережелерін бұзу туралы
АКТ**

Пән:	
Оқу іс-әрекетінің түрі:	
Оқытушының аты-жөні	Студенттің аты-жөні: _____ _____
	Курсы, мамандығы _____ Оқыту тілі _____ Топ № _____
Күні: Аудиториясы: Уақыты: Бұзушылық сипаттамасы: Оқытушы немесе емтиханға қатысуға уәкілетті тұлғаның қолы: _____ 20__ ж.	
Білім алушының қолы: _____ _____ 20__ ж.	
Актпен таныстым: Декан: _____ _____ 20__ ж. Эдвайзер: _____ _____ 20__ ж.	

2022 жылғы «31» тамыздағы, №1 хаттама, Ы.Алтынсарин атындағы Арқалық педагогикалық институты Ғылыми кеңесінің шешімімен Академиялық адалдық саясаты жаңа редакцияда қолданылсын.